

YUN121
YUNAN KÜLTÜR TARİHİNE GİRİŞ

Dr. Öğr. Üyesi Esra Yalazı
eyalazi@ankara.edu.tr

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Arkaik Çağ'da Pan-hellenizm

Karanlık Çağ'da toplumsal haklara yani toprak sahipliğine ve dolayısıyla zenginliğe erişimi düzenleyen aristokratlık ve serflik ayırımına dayalı bir toplumsal düzen bulunmaktadır. I. M. Morris, toplumdaki bu kesimlerin dönemin yazarlarının eserlerindeki tasvirlerden yola çıkarak iyi insanlar (agathoi) ve kötü insanlar (kakoi) olarak adlandırıldığına dikkat çekmektedir. Arkaik dönemde yaşanan bu dönüşümle birlikte doğuştan özgür ve eşit vatandaşlara dayalı yeni bir kentlilik ortaya çıkmaktadır. Bu yeni kentli kültür birden fazla kentte paylaşılan ve diğer kentlere yayılma eğilimi gösteren bir ortak bilince ve dil, din ve kültürel anlamda yaşanan dönüşümün sosyolojik bir temeli olduğu fikrine işaret etmektedir.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Arkaik Çağ'da Pan-hellenizm

Ancak bu başlangıcın Herodotos'un ifade ettiği “to Hellenikon” fikri olarak benimsenmesine kadar geçen süreç sancılı bir süreçtir. Zira I. M. Morris'in altını çizdiği üzere, diğer kentlerin aksine Atina'da MÖ. 7. yüzyıl başlarıyla birlikte eski ölü yakma adetlerine bir geri dönüş ve tapınak yapılarına hiçbir eklenti yapılmayıp bu yapıların diğer kentlerdeki benzerlerine göre fakirleştiği görülmektedir. Bu, detaylarına tam vakıf olamadığımız önemli bir iktidar mücadelesinin altını çizmektedir. Ancak Peisistratos dönemiyle birlikte Atina'nın yeniden belirtilen uygulamalara geri döndüğü ve Pan-Hellenik oyunlara katılması, hoplit yetiştirme, kolonileşme girişimleri ve Hellenlerin organizasyonlarına ev sahipliği gibi kentler arası etkileşime dâhil olduğu görülmektedir.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Arkaik Çağ'da Pan-hellenizm

Atina'nın kölelikle mücadelesi bu kültürel dönüşümün arkasında sosyolojik bir temel olduğu düşüncesini teyit eden bir niteliktedir. S. B. Pomeroy, fakirleşerek ellerindeki toprağı kaybeden ve büyük toprak sahiplerinin yanında çalışmak zorunda kalan (thētes) sınıfının kölelerden dahi aşağı bir onursuzluk duygusu ile yaşamak zorunda kalmalarını ve ölü olmaktan ancak bir nebze daha iyi bir durumda olduklarını işaret etmektedir (Hom. Od. 11.489-491). Ancak Solōn ile başlayan reform hareketi, özgür kentlilerin bu şekilde karın tokluğuna çalışan bir çeşit köle olmalarını yasaklaması sayesinde zengin toprak sahiplerinin ihtiyaç duydukları iş gücünü kentlilerden değil dışarıdan getirilen kölelerden karşılanmasının yolunu açan önemli bir etken olmuştur.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Arkaik Çağ'da Pan-hellenizm

Solōn'un yasalarının aktif olarak kullanılmasının Peisistratos'un tiranlığı döneminde gerçekleşmesi, bu dönemde yaşanan Pan-Hellenik hareketin köleleştirilmeye karşı direnç gösteren fakir halk kitleleri tarafından özellikle benimsendiğini ortaya çıkarmaktadır. Diğer kentlerde köleleşmeye direniş ve Panhellenizm'in birlikte kucaklanmasının bu kadar ön planda olmadığı görülebilir. Ancak, Atina'nın aristokrasinin uyanışa gösterdiği direnç sayesinde Atina'da biriken gerilim arkaik dönemin sonlarında tiranlığın bile kaldırılmasına kadar uzanan bir eşitlik arayışını getirmiştir. Bununla birlikte görünen o ki eşitlik talepleri ekonominin devamlılığı için daha çok köle ihtiyacını ortaya çıkarmış ve yeni kölelerin temini sebebiyle olsa gerek Atina'nın komşu kentlerle mücadele etmesi gerekmiştir. Ama Herodotos'un tanıklığında özgür Atinalıların bu mücadeleden galip çıktıklarını öğrenmekteyiz.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Arkaik Çağ'da Pan-hellenizm

Atina'daki bu sosyolojik ve Pan-Hellenik dönüşüm tiranlığın destekçisi olarak görülen Persler (Hdt. 4.137) ile karşı karşıya gelmelerine neden olmuştur (Hdt. 5.96). Ancak Atina, Eretria ile birlikte Miletos isyanına verdiği destek yüzünden de bu defa Persler tarafından köleleştirilme tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Nitekim Eretria halkı toptan sürülerek Büyük Kral'a köle yapılır (Hdt. 6.101). Ama Atinalılar Perslere direnerek Marathon galibiyetini almalarıyla (Hdt. 6.113), Panhellenizm'in yeni bir safhaya geçmesini sağlamışlardır.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Arkaik Çağ'da Pan-hellenizm

Böylece daha sonra Kserksēs'in seferinde Hellen kentlerinin ortak düşmana karşı ilk defa bir araya gelerek verdikleri Pan-Hellenik mücadele, karşılıklarına aldıkları Pers Kralı kadar barbaroi olarak ifade edilen tüm Hellen olmayan milletlerin bu adla kavramlaşmasını sağlamıştır. Perslerin kraliyet yazışmalarında tüm Hellenleri Yawan ya da Yaunā olarak adlandırmaları gibi, onlar da Perslere tâbi milletleri barbaroi olarak adlandırmaya başlamışlardır. Hellenlerin savaşta galip gelmeleri Homēros zamanında tohumları atılan farklılık diyalektiğinin yeniden hatırlanmasını ve daha önce ifade edildiği üzere barbarlara karşı aynı üstünlük imgelerinin yeniden kullanılmasını sağlamıştır.